

gestió participativa i la cogestió del medi natural

Reptes d'una nova governança del patrimoni natural a Catalunya
dimecres 24 de maig de 2017

Parlem...

La participació és el **procés** pel qual les persones **prenen decisions** sobre les institucions, programes i espais que els afecten.

Wandersman 1979

Mai en la història de la humanitat, no hem tingut tantes normatives i **mecanismes de representació** plural, de participació i control, que ara han conformat el concepte de democràcia. Malgrat això, continua existint una **insatisfacció creixent** en quant al seu funcionament.

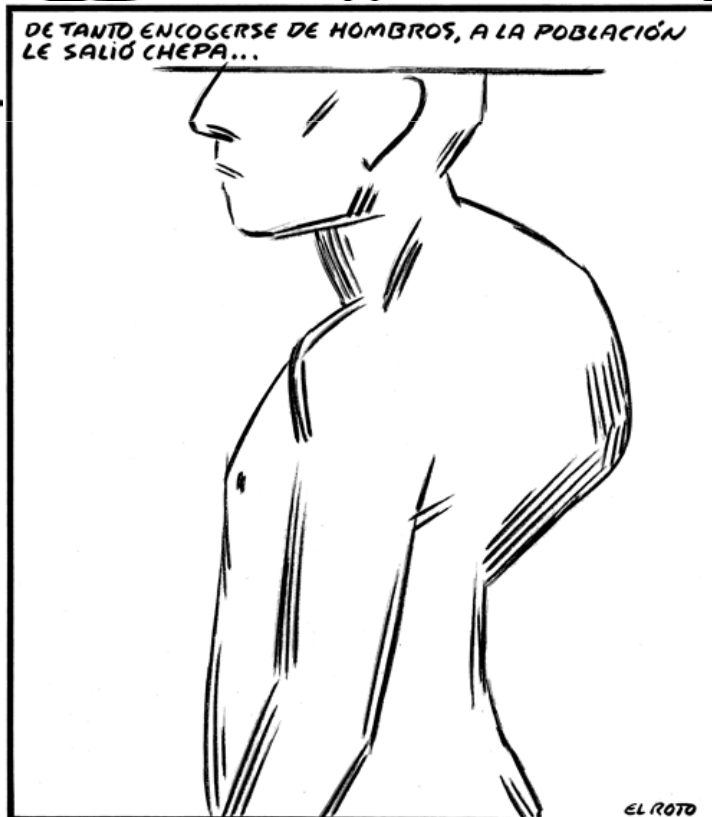
J.Subirats

La normativa no es suficient !

elroto@inicia.es

Pensem...

Passem..

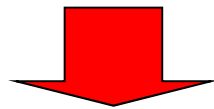
És important participar...

N Borh, diu que som espectadors i actors alhora, **ser actor implica que no tot està establert**, vivim en un univers obert, el futur és incert, però podem contribuir a escriure'l.

Ilva Prigogine 1998

Complexitat

Incertesa davant les veritats que creiem tenir fins ara, actors amb multiplicitat de valors, objectius i preferències.

GOBERNANÇA, una manera d'expressar els límits del model tradicional de govern i la recerca de noves maneres d'entendre i exercir l'autoritat pública

(Unió Europea 2001)

Escala de participació

Participació real

Es participa en la presa de decisions, s'utilitzen mecanismes de negociació i acord o per mitjà de l'autèntica delegació o subsidiarietat de poder.

Participació simbòlica

Pots escoltar, preguntar donar l'opinió i ser escoltat, però no hi ha la seguretat de que les idees i/o propostes es tinguin en consideració.

No participació

Substitueix a la participació real. L'objectiu es no permetre que la gent participi en el disseny i gestió dels programes, sinó guiar als participants

participació/presa decisions/cogestió

Control ciutadà	Delegació
Poder delegat	
Consens	Consens/col·laboració
Asserrenar	Debat/diàleg
Consulta	
Informació	Consulta/cooperació
Teràpia	Informació
Manipulació	

Roger Rhart / Sherry Arnstein

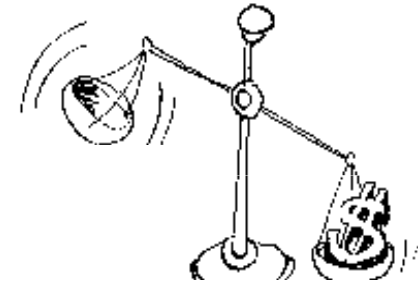
Interès propi/corporatiu

recursos

“obstacles”

visió antiga

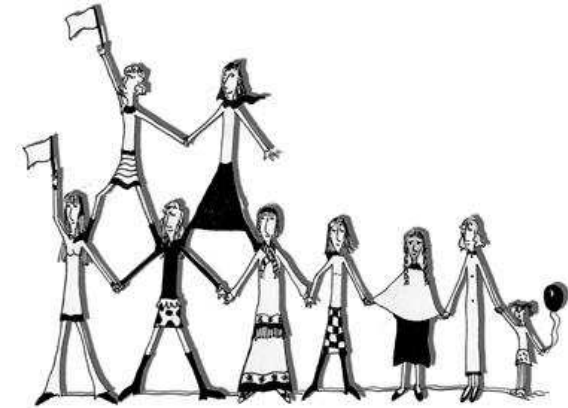
coneixement

DEMOCRACIA PARTICIPATIVA

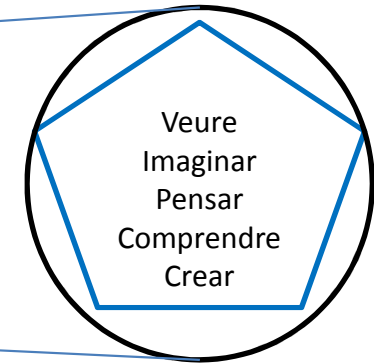
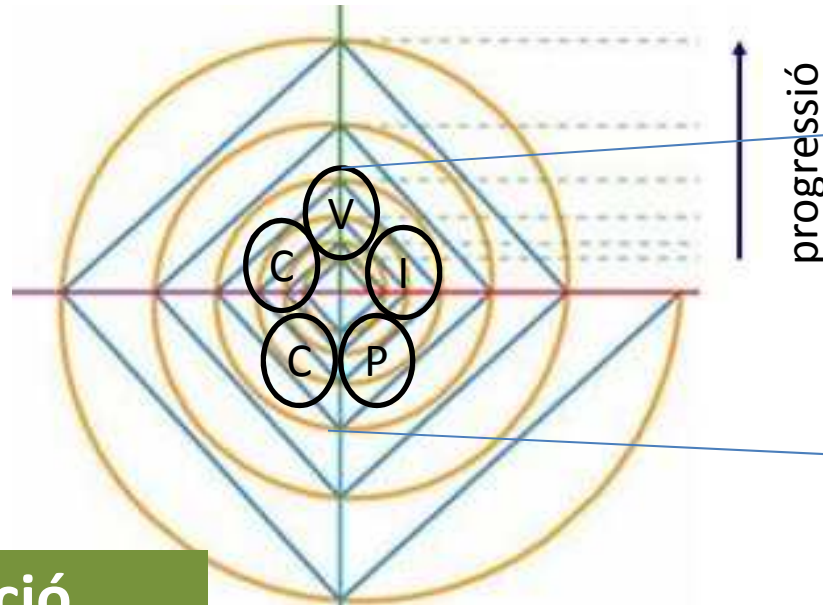
“avantatges”

APRENTATGE
solidaritat
esforç
CONVIVÈNCIA
implicació
autonomia
COOPERACIÓ
RESPONSABILITAT
empatia
PARTICIPACIÓ
interès
compromís

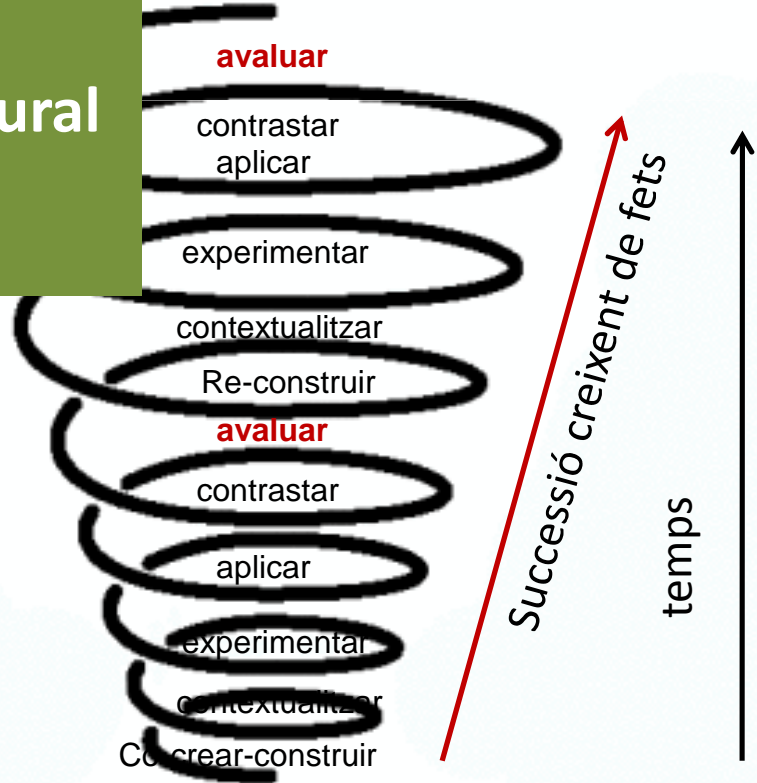
confiar
x avançar

Cogestió Intervenció comunitària en el govern del medi natural
Gestió participativa
Col·laboració activa

conciència
cogestió

participar
x millorar

Cultura de la participació

Hi ha poca cultura de la participació, ni des de l'administració ni des de la ciutadania, ja que estem educats en la **delegació** i per participar es necessita:

- **Voler** Per això la necessitat de motivar en la participació.
- **Poder** S'han de crear mecanismes que permetin la participació en la presa de decisions i en la corresponsabilitat.
- **Saber** Fomentar aprenentatges per la participació.

quatre ,... 0 +

Als òrgans de gestió dels ENP hi ha participació

Estem disposats i tenim possibilitats per a participar

A qui representem,... ho expliquem als....

Quant ho hem fet, ens ha resultat satisfactori

Potser no hi creiem prou... Entre tots podem fer més

PROGRAMES I ACTIVITATS ALS ESPAIS NATURALS PROTEGITS Anàlisi d'aproximació / 2015

- Predominen entitats/empreses petites i d'àmbit local de cada parc.
- Capacitat financera reduïda i capacitat logística limitada.
- Estructura administrativa senzilla o molt reduïda.
- Baixa inèrcia organitzativa i estructural.

- Alta capacitat adaptativa a novetats, imprevistos i diversitat d'usuaris.
- Alt o molt alt nivell d'implicació vers el territori, els usuaris i la sostenibilitat.
- Gran predisposició per donar resposta a les necessitats.
- Baix cost econòmic metabòlic.

- Els procediments concursals per fer l'adjudicació de les concessions de programes i equipaments deriva vers un model en el que han estat reduïts els criteris qualitatius i tècnics i s'han fet preponderants els econòmics.

AQUESTA REALITAT FACILITA LA PARTICIPACIÓ REAL PER...

Cogestió

Participació per l'elaboració de programes, tècniques i mètodes,...

Activitat selecció i regulació de les normes,...

Col·laboració activa en contacte amb la realitat social immediata,...

MALGRAT TOT Una mostra reeixida

Participació i EA un recurs per a la gestió Una mirada a onze espais protegits i el pla estratègic d'un d'ells

Participació i educació ambiental

Un recurs per a la gestió del territori
... als espais naturals protegits

ESTRATÈGIA D'EDUCACIÓ AMBIENTAL PARC NATURAL DEL MONTSENY Reserva de la Biosfera

PLA D'ACCIÓ

2015 / 2016

FEM FESTA, FEM PARC

Els equips/equipaments d'educació ambiental que formem part de la xarxa portem una mitjana de trenta anys d'activitat. Som veïns que compartim i volem enconar el ligam afectiu amb el territori. Creem i realitzem activitats educatives i de interpretació ambiental, utilitzant estratègies de participació i inclusivitat, els serents i les emocions com a base de la percepció. A totes les propostes i projectes es tenen en compte criteris de sostenibilitat.

Us presentem aquest programa pel 2017, sorgit del treball col·lectiu dins el marc de l'estratègia d'educació ambiental del parc natural del Montseny. Una proposta en que els veïns i visitants del nostre poble, en motiu de la festa del municipi, puguin conèixer i gaudir del patrimoni local. Un altre acte festiu amb voluntat de crear ligams i compliments entre veïns el municipi i el Parc.

UN NOU ACTE AL NOSTRE POBLE

Vine, si vols viure i descobrir paratges emblemàtics de la Reserva de la Biosfera.

Aquest any: A l'entorn de l'aigua, Passejada de descoberta dels paisatges d'aigua del municipi. Tradicions, històries i llegendes al voltant de l'aigua.

Característiques de l'activitat :

- Recorregut guiat per educadors dels equipaments d'educació ambiental del PN i RB del Montseny.
- Narració amenitzada d'històries i llegendes en un paratge singular.
- Sopar o ressopó "fast compartit". Productes de proximitat (a concretar amb la comissió de festes/ajuntament).
- Dinamització de sobretaula: intercanvi de vivències, noves llegendes...
- Caminada al capvespre (tornada) en grup.
- Durada 3h aprox. Dificultat baixa.
- Educador/guia per a cada 30-40 participants.
- Cost activitat Unidós grups: 300/400 (s'iva).
- Amb inscripció prèvia i places limitades.

Difusió a través de:
Webs dels EEA/Ajuntaments/Parc Natural del Montseny

Parlem-ne per fer-ho a mida!

Fem festa, fem Parc

Alguna CONCLUSIÓ

- ✓ A participar s'aprèn participant.
- ✓ És un procés que no és fàcil però necessari que requereix consens per avançar.
- ✓ Quan hi ha un problema la participació no és la millor estratègia. S'haurien d'utilitzar altres metodologies com resolució de conflictes, mediació...
- ✓ La participació és una eina i valor educatiu essencial si volem que la ciutadania s'impliqui activament en el canvi social, acceptant la complexitat la incertesa i els valors democràtics.
- ✓ Hem decidit, hem actuat, hem après.
- ✓

Paco Heras (1996): Es urgent que els programes d'educació ambiental capacitin al ciutadà per actuar en l'esfera del que és col·lectiu.

http://www.scea.cat/documents/forum2000_6/ponenciapacoforum.pdf

Joan Subirats (2009): Participar és assumir que formes part de una col·lectivitat i que et preocupes pels seus problemes. Participar significa “ser part” , “formar part” i “tenir part” en alguna cosa.

Grup 1

GRUP	TREBALL	COMUNITAT
<ul style="list-style-type: none">• Compartir• Treball conjunt• Interessos comuns• Objectius• Interacció	<ul style="list-style-type: none">• Experiències• Ganes d'aprendre• Parlar• Consensuar• Reflexionar	<ul style="list-style-type: none">• Obrir-se a l'entorn• Bona actitud• Motivació• Escola• Poble• Comunitat• Acollir

Grup 2

EMOCIONS	APRENTATGE	ENTORN cap a fora
<ul style="list-style-type: none">• Emocions• Vivències (noves i viscudes)• Motivació• Gaudir• Joc• Coratge• Valors• Implicació• Activació• Enriquiment personal• Iniciativa• Predisposició• Compromís	<ul style="list-style-type: none">• Atura't i pensa• Experiències• Reflexió• Pluja idees• Creativitat• Recursos• Compartir• Procés• Reptes• Aprofundir• Decisió• Acció• Oposició• Per millorar• Tot ajuda• I després què?	<ul style="list-style-type: none">• Col·laboració• Xarxa• Relació• Difusió• Comunicar• Proximitat• Comunicar• Proximitat• Enriquiment col·lectiu• Unió• Companyia• Família i escola

Grup 3

QUÈ ÉS?	COM ES FA?	PER QUÈ?
<ul style="list-style-type: none">• Col·laboració• Intervenció• Intercanvi• Creació• Humà• Comunitat	<ul style="list-style-type: none">• Difusió• Complicitat• Iniciativa• Implicació• Incentivar• Respecte• Compartir• Experiències• Motivar (alumnes i mestres)• Consens• Decidir• Diàleg	<ul style="list-style-type: none">• Viure-ho• Transmetre• Valors• Formar part d'un grup• Respecte• Responsabilitat• Futur

A LA NOSTRA ESCOLA

Dinàmica 3: A la meva escola

Temps: 60 minuts

Objectius:

- Reflexionar sobre les actuacions que realitzem
- Valorar i millorar la participació a la nostra escola.

Desenvolupament:

Individualment reflexionar sobre quin és el nivell de participació en el que estem a la nostra escola.

- Emplenar la fitxa d'actuació, una per centre.
- Col·locar l'actuació a l'escala de Hart.
- Compartir idees per a millorar la participació a l'escola, en gran grup. Enganxar post-it a cada actuació amb idees o notes.

Material:

Fitxes per recollir informació actuacions, aper envelar amb escala de Hart dibuixada al mig, post-it's de dos colors diferents.

Trobada temàtica: La pràctica participació.
Compartim experiències i ens formem relaxadament

EV Catalunya Central. Viladrau (Osona)
25 de febrer de 2017. De 9:30 a 14:30

A la meva escola:

La participació és (escull 3 paraules que han sortit al mapa conceptual):
-
-
-
Una activitat representativa que ho demostrï:
La participació m'agradaria que fos (escull 3 paraules que han sortit al mapa conceptual):
-
-
-

A LA NOSTRA ESCOLA

Dinàmica 3: A la meva escola (resultats principals)

A la meva escola entenem la participació com:

- Una manera d'intercanviar experiències (6 participants han escollit aquest paraula)
- Accions per compartir (4 participants)
- Ser comunitat (3 participants)
- Ganes de treballar conjuntament (3 participants)
- Sinònim de motivació (3 participants)
- Un valor a transmetre (3 participants)

A la meva escola m'agradaria que la participació és relacionés amb:

- Un procés d'implicació de la comunitat (7 participants)
- Una eina de motivació del professorat (4 participants)
- Un valor comunitari (4 participants)
- Un procés de reflexió (3 participants)
- Una eina de comunicació i difusió (3 participants)

Activitats que realitzem a l'escola i que considerem una bona experiència de participació (tot i que la podem millorar per millorar la seva qualitat segons l'escala de Hhart):

- L'espai d'aprenentatge al voltant de l'hort i el compostador (5 centres)
- Jornades per alumnat, famílies i professorat de sostenibilitat
- Un dia sense electricitat proposta feta per alumnat de CS que col·laboren amb el Comitè Ambiental
- Remodelació dels espais dels nous espais del pati
- Recollida d'oli i de roba
- Embolcalls més sostenibles
- Descoberta i gaudi de l'entorn (bosc de Les Feixetes)

MILLOREM

Dinàmica 4: Espais de Participació

Temps: 20 minuts

Objectius:

- Analitzar els nostres reptes.
- Millorar la participació al nostre Claustre i al Comitè Ambiental

Desenvolupament:

Dinàmica del Rol playing.

Es fan dos grups, cada grup representarà un paper:

- El Comitè ambiental. Situació: Inici reunió comitè ambiental ideal.
- El Claustre. Situació: Inici reunió claustre ideal, tractant temes d'escola verda.

En grups discuteixen sobre com hauria de ser un claustre o Comitè Ambiental "ideal" i preparen una representació breu contemplant la idealitat d'aquest.

- En 5' cada grup fa la seva representació, el grup que mira apunta els trets que els manca.
- 10' Posada en comú i reptes.

Material:

Paper i bolígraf.

RECURSOS:

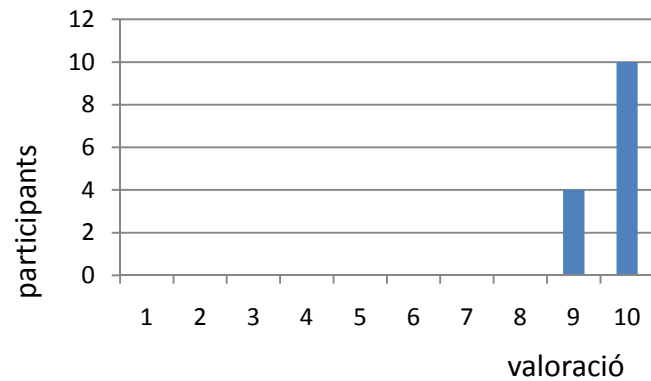
El manual del claustre motivat PDF que podeu trobar a la pàgina web d'Escoles Verdes Catalunya Central dins de recursos de participació <http://www.evcentral.cat/> i en el vostre portal EDMODO de formació de professorat corresponent.

Un bon Comitè Ambiental:

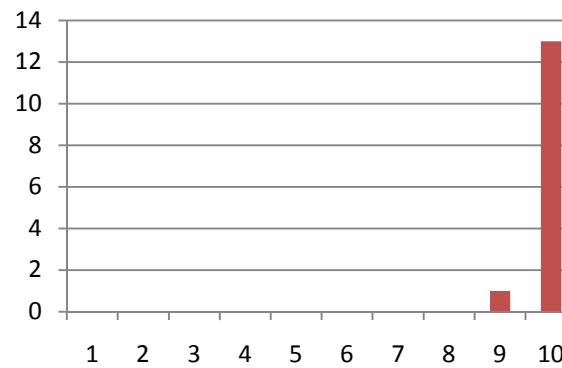
<http://www.evcentral.cat/index.php/eines/recursos/item/136-crea-el-teu-eskamot-verd>

Valorem per millorar

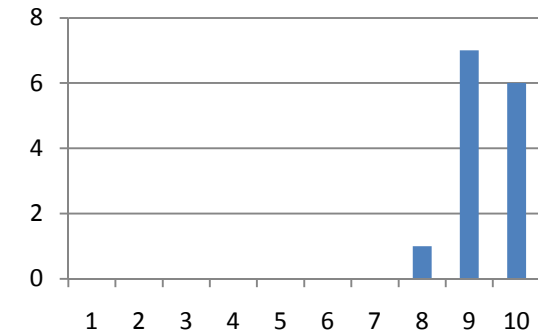
Estàs satisfet de la organització?

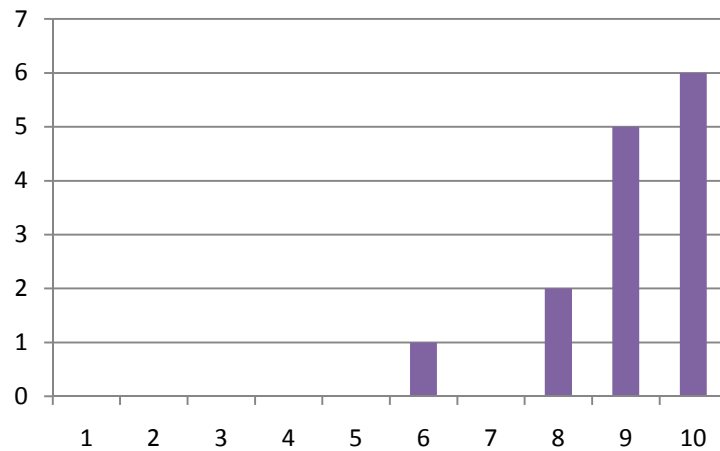
T'has sentit ben acollit?

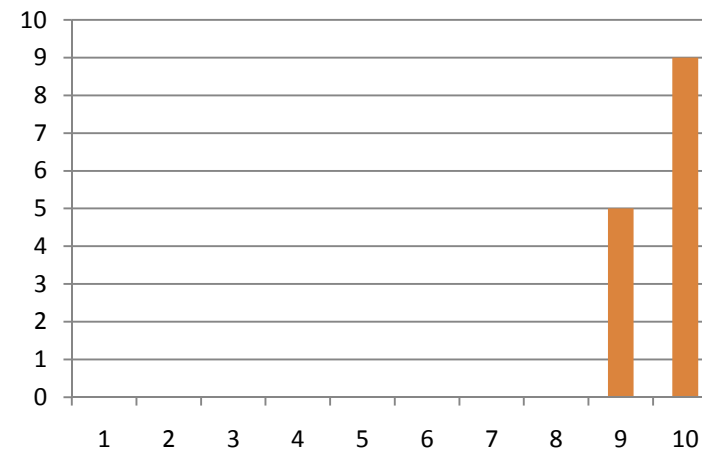
Valoració dinàmica del grup de treball

Valoració espais

Valoració general

Valorem per millorar

Suggeriments per millorar

- ✓ Ànims per continuar apostant i treballant en aquesta línia.
- ✓ M'ha agradat molt com s'ha fet, ja que m'he sentit acollida i amb ocasions per dir la meva opinió.
- ✓ M'ha semblat tot molt bé.
- ✓ Seria interessant parlar de dinàmica de grups (per la propera).
- ✓ Acabar la trobada entre 2/4 de 2h i les 2h.
- ✓ M'ha semblat perfecte.
- ✓ M'ha agradat molt tot el que hem treballat i les dinàmiques que s'han utilitzat.

Època de l'any més adient

- ✓ Perfecte repartides al llarg del curs.*
- ✓ Setembre.
- ✓ Primavera i tardor.*
- ✓ Qualsevol és bona.**
- ✓ La que s'ha fet està bé.**
- ✓ Febrer / març.
- ✓ Meitat del trimestre.

Aprentatges adquirits o consolidats

- ✓ Tastar en primera persona alguna tècnica de participació. I fer evidentment que els mestres em de ser més conscients i coherents en la nostra pràctica, ja que som novells i cal que propiciem una actitud crítica en els nostres alumnes perquè realment siguin transformadors de la societat del futur.
- ✓ Importància de la participació de debò i la confiança en els infants.
- ✓ Participació! Valor democràtic, cohesió de grup i consens.
- ✓ Que la participació és molt més que el diàleg. No tots els mestres estem preparats per implicar completament els alumnes. No tenim prou estratègies.
- ✓ La bona dinàmica de grup és la clau per la participació efectiva.
- ✓ Activitats per treballar la participació. “Escala de la participació” molt interessant, et fa replantejar moltes coses.
- ✓ Temes de participació i dinàmiques de grup.
- ✓ Conèixer moltes tècniques per potenciar la participació. *
- ✓ Reflexió sobre la participació.
- ✓ Dinàmiques. Idea de participació a l’escola.
- ✓ Aprentatges de diferents dinàmiques participatives.
- ✓ He entès realment el que significa la participació.
- ✓ La importància de la participació “real”.

Una frase per resumir la trobada

- ✓ La participació és una paraula que tothom la té a la boca però que realment és molt desconeguda. És molt interessant descobrir-la i saber-la utilitzar.
- ✓ Hem de practicar allò bonic per fer-ho possible.
- ✓ Escoltar als alumnes i a nosaltres per gestionar.
- ✓ La participació és un procés lent però efectiu.
- ✓ Participar és tenir i fer ús del dret a decidir.
- ✓ Matí de participació molt entretingut i molt interessant.
- ✓ Complicitat amb el grup.
- ✓ Participar, parlar, donar opinions, consensuar, aprendre gaudint
- ✓ Molt interessant. Gràcies.
- ✓ Participem i fem dinàmiques de grup. Reflexionem sobre el tema.
- ✓ Participació participant. Aprenentatge participatiu en grup.
- ✓ Una trobada participativa i acollidora.
- ✓ La participació ben entesa pot aconseguir superar molts obstacles si no oblidem un bon consens.
- ✓ Participar per decidir.

MOLTES GRÀCIES

per l'atenció

**Vincles
Fundació** participació
educació
sostenibilitat